కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ షష్ఠ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ యదుభౌ విముచ్యాఽఽతిథ్యం గృహ్ణీయాద్యజ్ఞం వి చ్ఛిన్ద్యాద్యదుభావవిముచ్య యథాఽనాగతాయాఽఽతిథ్యం క్రియతే తాదృగేవ తద్విముక్తోఽన్యోఽనడ్వాన్భవత్యవిముక్తోఽన్యోఽథాతిథ్యజ్గృహ్ణాతి యజ్ఞస్య సంతత్యై పత్న్యన్వారభతే పత్నీ హి పారీణహ్యస్యేశే పత్నియైవాఽనుమతం నిర్వపతి యద్వై పత్నీ యజ్ఞస్య కరోతి మిథునం తదథో పత్నియా ఏవై- [౧] ష యజ్ఞస్యాఽన్వారమ్భోఽనవచ్ఛిత్త్యై యావద్భిర్వై రాజాఽనుచరైరాగచ్ఛతి సర్వేభ్యో వై తేభ్య ఆతిథ్యం క్రియతే ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వై సోమస్య రాజ్ఞోఽనుచరాణ్యగ్నేరాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వేత్యాహ గాయత్రియా ఏవైతేన కరోతి సోమస్యాఽఽతిథ్యమసి విష్ణవే త్వేత్యాహ త్రిష్టుభ ఏవైతేన కరోత్యతిథేరాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వేత్యాహ జగత్యా [౨] ఏవైతేన కరోత్యగ్నయే త్వా రాయస్పోషదావ్న్నే విష్ణవే త్వేత్యాహానుష్టుభ ఏవైతేన కరోతి శ్యేనాయ త్వా సోమభృతే విష్ణవే త్వేత్యాహ గాయత్రియా ఏవైతేన కరోతి పఞ్చ కృత్వో గృహ్ణాతి పఞ్చాక్షరా పజ్క్తిః పాజ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాథ్సత్యాద్గాయత్రియా ఉభయత ఆతిథ్యస్య క్రియత ఇతి యదేవాఽదస్సోమమా- [౩] ఽహరత్తస్మాద్గాయత్రియా ఉభయత ఆతిథ్యస్య క్రియతే పురస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చ శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదాతిథ్యం నవకపాలః పురోడాశో భవతి తస్మాన్నవధా శిరో విష్యూతం నవకపాలః పురోడాశో భవతి తే త్రయస్త్రికపాలాస్త్రివృతా స్తోమేన సం మితాస్తేజస్త్రివృత్తేజ ఏవ యజ్ఞస్య శీర్షన్దధాతి నవకపాలః పురోడాశో భవతి తే త్రయస్త్రికపాలాస్త్రివృతా ప్రాణేన సంమితాస్త్రివృద్వై [౪] ప్రాణస్త్రివృతమేవ ప్రాణమభిపూర్వం యజ్ఞస్య శీర్షన్దధాతి ప్రజాపతేర్వా ఏతాని పక్ష్మాణి

యదశ్వవాలా ఐక్షవీ తిరశ్చీ యదాశ్వవాలః ప్రస్తరో భవత్యైక్షవీ తిరశ్చీ ప్రజాపతేరేవ
తచ్చక్షుః సమ్భరతి దేవా వై యా ఆహుతీరజుహవుస్తా అసురా నిష్కావమాదన్తే దేవాః
కార్ష్మర్యమపశ్యన్కర్మణ్యో వై కర్మైనేన కుర్వీతేతి తే కార్ష్మర్యమయాన్పరిధీన- [౫]
కుర్వత తైర్వై తే రక్షాగ్‌స్యపాఽఘ్నత యత్కార్ష్మర్యమయాః పరిధయో భవన్తి
రక్షసామపహత్యై సగ్గ్ స్పర్శయతి రక్షసామనన్వవచారాయ న పురస్తాత్పరి
దధాత్యాదిత్యో హ్యేవోద్యన్పురస్తాద్రక్షాగ్‌స్యపహన్త్యూర్ధ్వే సమిధావా దధాత్యుపరిష్టాదేవ
రక్షాగ్‌స్యపహన్తి యజుషాఽన్యాం తూష్ణీమన్యాం మిథునత్వాయ ద్వే ఆ దధాతి
ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై బ్రహ్మవాదినో వదన్త్య- [౬] గ్నిశ్చ వా ఏతౌ సోమశ్చ కథా
సోమాయాఽఽతిథ్యఙ్క్రియతే నాఽగ్నయ ఇతి యదగ్నావగ్నిం మథిత్వా ప్రహరతి
తేనైవాఽగ్నయ ఆతిథ్యఙ్క్రియతేఽథో ఖల్వాహురగ్నిః సర్వా దేవతా ఇతి
యద్ధవిరాసాద్యాఽగ్నిం మన్థతి హవ్యాయైవాఽఽసన్నాయ సర్వా దేవతా జనయతి||[౭]

పత్నియా ఏవ జగత్యా ఆ త్రివృద్వై పరిధీన్ వదన్త్యేకచత్వారిగ్ంశచ్చ||**6.2.1**||

దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే దేవా మిథో విప్రియా ఆసన్తే ౨ ఽన్యోఽన్యస్మై
జ్యైష్ఠ్యాయాఽతిష్ఠమానాః పఞ్చధా వ్యక్రామన్నగ్నిర్వసుభిః సోమో రుద్రైరిన్ద్రో
మరుద్భిర్వరుణ ఆదిత్యైర్బృహస్పతిర్విశ్వైర్దేవైస్తేఽమన్యన్తాఽసురేభ్యో వా
ఇదమ్భ్రాతృవ్యేభ్యో రధ్యామో యన్మిథో విప్రియాః స్మో యా న ఇమాః ప్రియాస్తనువస్తాః
సమవద్యామహై తాభ్యః స నిర్ఋచ్ఛాద్యో [౮] నః ప్రథమోఽ(౧)న్యోఽన్యస్మై ద్రుహ్యాదితి
తస్మాద్యః సతానూనప్త్రిణాం ప్రథమో ద్రుహ్యతి స ఆర్తిమార్ఛతి యత్తానూనప్త్రగ్ం
సమవద్యతి భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి పఞ్చ
కృత్వోఽవద్యతి పఞ్చధా హి తే తత్సమవాద్యన్తాఽథో పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో
యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధ ఆపతయే త్వా గృహ్ణామీత్యాహ ప్రాణో వా [౯] ఆపతిః ప్రాణమేవ

ప్రీణాతి పరిపతయ ఇత్యాహ మనో పై పరిపతిర్మన ఏవ ప్రీణాతి తనూనప్త్ర ఇత్యాహ తనువో హి తే తాః సమవాద్యన్త శాక్వరాయేత్యాహ శక్త్యై హి తే తాః సమవాద్యన్త శక్మన్నోజిష్ఠాయేత్యాహౌజిష్ఠగ్ం హి తే తదాత్మనః సమవాద్యన్తాఽనాధృష్టమస్యనాధృష్యమిత్యాహాఽనాధృష్టగ్గ్ హ్యేతదనాధృష్యం దేవానామోజ [౧౦] ఇత్యాహ దేవానాగ్ హ్యేతదోజోఽభిశస్తిపా అనభిశస్తేన్యమిత్యాహాఽభిశస్తిపా హ్యేతదనభిశస్తేన్యమను మే దీక్షాం దీక్షాపతిర్మన్యతామిత్యాహ యథాయజురేవైతద్ఘృతం పై దేవా వజ్రం కృత్వా సోమమఘ్నన్నన్తికమివ ఖలు వా అస్యైతచ్చరన్తి యత్తానూనప్త్రేణ ప్రచరన్త్యగ్ంశురగ్ంశుస్తే దేవ సోమాఽఽ ప్యాయతామిత్యాహ య- [౧౧] దేవాఽస్యాఽపువాయతే యన్మీయతే తదేవాస్యైతేనాఽఽ ప్యాయయత్యా తుభ్యమిన్ద్రః ప్యాయతామా త్వమిన్ద్రాయ ప్యాయస్వేత్యాహోభావేవేన్ద్రం చ సోమఞ్చాఽఽ ప్యాయయత్యా ప్యాయయ సఖీన్థ్సన్యా మేధయేత్యాహర్త్విజో వా అస్య సఖాయస్తానేవాఽఽ ప్యాయయతి స్వస్తి తే దేవ సోమ సుత్యామశీయే- [౧౨] త్యాఽఽహాశిషమేవైతామా శాస్తే ప్ర వా ఏతేఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవన్తే యే సోమమాప్యాయయన్త్యన్తరిక్షదేవత్యో హి సోమ ఆప్యాయిత ఏష్టా రాయః ప్రేషే భగాయేత్యాహ ద్యావాపృథివీభ్యామేవ నమస్కృత్యాస్మింల్లోకే ప్రతి తిష్ఠన్తి దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్తే దేవా బిభ్యతోఽగ్నిం ప్రాఽవిశన్తస్మాదాహురగ్నిః సర్వా దేవతా ఇతి తే- [౧౩] ఽగ్నిమేవ వరూథం కృత్వాఽసురానభ్యభవన్నగ్నిమివ ఖలు వా ఏష ప్ర విశతి యోఽవాన్తరదీక్షాముపైతి భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యాత్మానమేవ దీక్షయా పాతి ప్రజామవాన్తరదీక్షయా సన్తరాం మేఖలాగ్ం సమాయచ్ఛతే ప్రజా హ్యాత్మనోఽన్తరతరా తప్తవ్రతో భవతి మదన్తీభిర్మార్జయతే నిర్హ్యగ్నిః శీతేన వాయతి సమిద్ధ్యై యా తే అగ్నే రుద్రియా తనూరిత్యాహ స్వయైవైనద్దేవతయా వ్రతయతి సయోనిత్వాయ శాన్త్యై॥[౧౪]

*యే వా ఓజ ఆహ యదశీయేతి తేఽగ్న ఏకాదశ చ॥***6.2.2**॥

తేషామసురాణాం తిస్రః పుర ఆసన్నయస్మయ్యవమాఽథ రజతాఽథ హరిణీ తా దేవా
జేతున్నాఽశక్నువన్తా ఉపసదైవాఽజిగీషన్తస్మాదాహుర్యశ్చైవం వేద యశ్చ నోపసదా వై
మహాపురం జయన్తీతి త ఇషుగ్ం సమస్కుర్వతాఽగ్నిమనీకగ్ం సోమగ్ం శల్యం విష్ణుం
తేజనన్తేఽబ్రువన్క ఇమామసిష్యతీతి [౧౫] రుద్ర ఇత్యబ్రువన్రుద్రో వై క్రూరః సోఽస్యత్వితి
సోఽబ్రవీద్వరం వృణా అహమేవ పశూనామధిపతిరసానీతి తస్మాద్రుద్రః
పశూనామధిపతిస్తాగ్ం రుద్రోఽవాఽసృజథ్స తిస్రః పురో భిత్త్వైభ్యో
లోకేభ్యోఽసురాన్ప్రాఽణుదత యదుపసద ఉపసద్యన్తే భ్రాతృవ్యపరాణుత్త్యై
నాఽన్యామాహుతిం పురస్తాజ్జుహుయాద్యదన్యామాహుతిం పురస్తాజ్జుహుయా- [౧౬]
దన్యన్ముఖం కుర్యాథ్స్రువేణాఽఽఘారమా ఘారయతి యజ్ఞస్య ప్రజ్ఞాత్యై పరాజతిక్రమ్య
జుహోతి పరాచ ఏవైభ్యో లోకేభ్యో యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్రాఽణుదతే
పునరత్యాక్రమ్యోపసదం జుహోతి ప్రణుద్యైవైభ్యో లోకేభ్యో భ్రాతృవ్యాఞ్జిత్వా
భ్రాతృవ్యలోకమభ్యారోహతి దేవా వై యాః ప్రాతరుపసద
ఉపాసీదన్నహ్నస్తాభిరసురాన్ప్రాణుదన్త యాః సాయగ్ం రాత్రియై తాభిర్యథ్సాయం
ప్రాతరుపసద [౧౭] ఉపసద్యన్తేఽహోరాత్రాభ్యామేవ తద్యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్ర ణుదతే
యాః ప్రాతర్యాజ్యాః స్యుస్తాః సాయం పురోఽనువాక్యాః కుర్యాదయాతయామత్వాయ తిస్ర
ఉపసద ఉపైతి త్రయ ఇమే లోకా ఇమానేవ లోకాన్ప్రీణాతి షట్థ్సం పద్యన్తే షడ్వా
ఋతవ ఋతూనేవ ప్రీణాతి ద్వాదశాఽహీనే సోమ ఉపైతి ద్వాదశ మాసాః సంవథ్సరః
సంవథ్సరమేవ ప్రీణాతి చతుర్విగ్ంశతిః సం [౧౮] పద్యన్తే చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసా
అర్ధమాసానేవ ప్రీణాత్యారాగ్రామవాన్తరదీక్షాముపేయాద్యః కామయేతాఽస్మిన్మే లోకేఽర్ధుకగ్గ్
స్యాదిత్యేకమగ్రేఽథ ద్వావథ త్రీనథ చతుర ఏషా వా ఆరాగ్రాఽవాన్తరదీక్షాఽస్మిన్నేవాఽస్మై
లోకేఽర్ధుకం భవతి పరోవరీయసీమవాన్తరదీక్షాముపేయాద్యః కామయేతాముష్మిన్మే

లోకేఽర్ధకగ్గ్ స్యాదితి చతురోఽగ్రేఽథ త్రీనథ ద్వావథైకమేషా పై పరోవరీయస్యవాన్తరదీక్షాముష్మిన్నేవాఽస్మై లోకేఽర్ధకమ్భవతి||[౧౯]

అసిష్యతీతి జుహుయాథ్సాయంప్రాతరుపసదశ్చతుర్విగ్ంశతిస్సఞ్చతురోఽగ్రే షోడశ చ||6.2.3||

సువర్గం వా ఏతే లోకం యన్తి య ఉపసద ఉపయన్తి తేషాం య ఉన్నయతే హీయత ఏవ స నోదనేషీతి సూన్నీయమివ యో పై స్వార్థేతాం యతాగ్ శ్రాన్తో హీయత ఉత స నిష్ట్యాయ సహ వసతి తస్మాథ్సకృదున్నీయ నాఽపరమున్నయేత దధ్నోన్నయేతైతద్వై పశూనాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవ పశూనవ రున్ధే [౨౦] యజ్ఞో దేవేభ్యో నిలాయత విష్ణు రూపం కృత్వా స పృథివీం ప్రావిశత్తం దేవా హస్తాన్థ్సగ్ంరభ్యైచ్ఛన్తమిన్ద్ర ఉపర్యుపర్యత్యక్రామథ్సోఽబ్రవీత్కో మాఽయముపర్యుపర్యత్యక్రమీదిత్యహం దుర్గే హన్తేత్యథ కస్త్వమిత్యహం దుర్గాదాహర్తేతి సోఽబ్రవీద్దుర్గే పై హన్తాఽవోచథా వరాహోఽయం వామమోషః [౨౧] సప్తానాఙ్గిరీణాం పరస్తాద్విత్తం వేద్యమసురాణామ్బిభర్తి తం జహి యది దుర్గే హన్తాఽసీతి స దర్భపుఞ్జీలముద్వృహ్య సప్త గిరీన్భిత్త్వా తమహన్థ్సోఽబ్రవీద్దుర్గాద్వా ఆహర్తాఽవోచథా ఏతమా హరేతి తమేభ్యో యజ్ఞ ఏవ యజ్ఞమాఽహరద్యత్తద్విత్తం వేద్యమసురాణామవిన్దన్త తదేకం వేద్యై వేదిత్వమసురాణాం [౨౨] వా ఇయమగ్ర ఆసీద్యావదాసీనః పరాపశ్యతి తావద్దేవానాం తే దేవా అబ్రువన్నస్త్వేవ నోఽస్యామపీతి కియద్వో దాస్యామ ఇతి యావదియగ్ం సలావృకీ త్రిః పరిక్రామతి తావన్నో దత్తేతి స ఇన్ద్రః సలావృకీ రూపం కృత్వేమాం త్రిః సర్వతః పర్యక్రామత్తదిమామవిన్దన్త యదిమామవిన్దన్త తద్వేద్యై వేదిత్వగ్ం [౨౩] సా వా ఇయగ్ం సర్వైవ వేదిరియతి శక్ష్యామీతి త్వా అవమాయయ జన్తే త్రిగ్ంశత్పదాని పశ్చాత్తిరశ్చీ భవతి షట్త్రిగ్ంశత్ప్రాచీ చతుర్విగ్ంశతిః పురస్తాత్తిరశ్చీ దశదశ సం పద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాద్యమవ రున్ధ ఉద్ధన్తి యదేవాఽస్యా అమేధ్యం తదప హన్త్యుద్ధన్తి

తస్మాదోషధయః పరా భవన్తి బర్హిః స్తృణాతి తస్మాదోషధయః పునరా భవన్త్యుత్తరమ్బర్హిష ఉత్తరబర్హిః స్తృణాతి ప్రజా వై బర్హిర్యజమాన ఉత్తరబర్హిర్యజమానమేవాఽయజమానాదుత్తరం కరోతి తస్మాద్యజమానోఽయజమానాదుత్తరః॥[౨౪]

రున్ధే వామమోషో వేదిత్వమసురాణాం వేదిత్వం భవన్తి పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ||6.2.4||

యద్వా అనీశానో భారమాదత్తే వి వై స లిశతే యద్ద్వాదశ సాహ్నస్యోపసదః స్యుస్తిస్రోఽహీనస్య యజ్ఞస్య విలోమ క్రియేత తిస్ర ఏవ సాహ్నస్యోపసదో ద్వాదశాఽహీనస్య యజ్ఞస్య సవీర్యత్వాయాఽథో సలోమ క్రియతే వథ్సస్యైకః స్తనో భాగీ హి సోఽథైకగ్గ్ స్తనం వ్రతముపైత్యథ ద్వావథ త్రీనథ చతుర ఏతద్వై [౨౫] క్షురపవి నామ వ్రతం యేన ప్ర జాతాన్భ్రాతృవ్యాన్నుదతే ప్రతి జనిష్యమాణానథో కనీయసైవ భూయ ఉపైతి చతురోఽగ్రే స్తనాన్వ్రతముపైత్యథ త్రీనథ ద్వావథైకమేతద్వై సుజఘనం నామ వ్రతం తపస్యగ్ం సువర్గ్యమథో ప్రైవ జాయతే ప్రజయా పశుభిర్యవాగూ రాజన్యస్య వ్రతం క్రూరేవ వై యవాగూః క్రూర ఇవ [౨౬] రాజన్యో వజ్రస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై ఆమిక్షా వైశ్యస్య పాకయజ్ఞస్య రూపం పుష్ట్యై పయో బ్రాహ్మణస్య తేజో వై బ్రాహ్మణస్తేజః పయస్తేజసైవ తేజః పయ ఆత్మన్ధత్తేఽథో పయసా వై గర్భా వర్ధన్తే గర్భ ఇవ ఖలు వా ఏష యద్దీక్షితో యదస్య పయో వ్రతమ్భవత్యాత్మానమేవ తద్వర్ధయతి త్రివ్రతో వై మనురాసీద్ద్వివ్రతా అసురా ఏకవ్రతా [౨౭] దేవాః ప్రాతర్మధ్యన్దినే సాయం తన్మనోర్వ్రతమాసీత్పాకయజ్ఞస్య రూపం పుష్ట్యై ప్రాతశ్చ సాయం చాఽసురాణాం నిర్మధ్యం క్షుధో రూపం తతస్తే పరాఽభవన్మధ్యన్దినే మధ్యరాత్రే దేవానాం తతస్తేఽభవన్థ్సువర్గం లోకమాయన్యదస్య మధ్యన్దినే మధ్యరాత్రే వ్రతమ్భవతి మధ్యతో వా అన్నేన భుఞ్జతే మధ్యత ఏవ తదూర్జం ధత్తే భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా [౨౮] పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి గర్భో వా ఏష

యద్దీక్షితో యోనిర్దీక్షితవిమితం యద్దీక్షితో దీక్షితవిమితాత్ప్రవసేద్యథా యోనేర్గర్భః స్కన్దతి తాదృగేవ తన్న ప్రవస్తవ్యమాత్మనో గోపీథాయైష వై వ్యాఘ్రః కులగోపో యదఽగ్నిస్తస్మాద్యద్దీక్షితః ప్రవసేథ్స ఏనమీశ్వరోఽనూత్థాయ హన్తోర్న ప్రవస్తవ్యమాత్మనో గుప్త్యై దక్షిణతః శయ ఏతద్వై యజమానస్యాఽఽయతనగ్గ్ స్వ ఏవాఽఽయతనే శయేఽగ్నిమభ్యావృత్య శయే దేవతా ఏవ యజ్ఞమభ్యావృత్య శయే॥[౨౯]

ఏతద్వై క్రూర ఇవైకవ్రతా ఆత్మనా యజమానస్య త్రయోదశ చ॥**6.2.5**॥

పురోహవిషి దేవయజనే యాజయేద్యం కామయేతోపైనముత్తరో యజ్ఞో నమేదభి సువర్గం లోకం జయేదిత్యేతద్వై పురోహవిర్దేవయజనం యస్య హోతా ప్రాతరనువాకమనుబ్రువన్నగ్నిమప ఆదిత్యమభి విపశ్యత్యుపైనముత్తరో యజ్ఞో నమత్యభి సువర్గం లోకం జయత్యాప్తే దేవయజనే యాజయేద్భ్రాతృవ్యవన్తం పన్థాం వాఽధిస్పర్శయేత్కర్తం వా యావన్నానసే యాతవై [30] న రథాయైతద్వా ఆప్తం దేవయజనమాప్నోత్యేవ భ్రాతృవ్యం నైనమ్భ్రాతృవ్య ఆప్నోత్యేకోన్నతే దేవయజనే యాజయేత్పశుకామమేకోన్నతాద్వై దేవయజనాదఙ్గిరసః పశూనసృజన్తాఽన్తరా సదోహవిర్ధానే ఉన్నతగ్గ్ స్యాదేతద్వా ఏకోన్నతం దేవయజనం పశుమానేవ భవతి త్ర్యున్నతే దేవయజనే యాజయేథ్సువర్గకామం త్ర్యున్నతాద్వై దేవయజనాదఙ్గిరసః సువర్గం లోకమాయన్నన్తరాఽఽహవనీయఞ్చ హవిర్ధానఞ్చో- [౩౧] న్నతగ్గ్ స్యాదన్తరా హవిర్ధానం చ సదశ్చాఽన్తరా సదశ్చ గార్హపత్యం చైతద్వై త్ర్యున్నతం దేవయజనగ్ం సువర్గమేవ లోకమేతి ప్రతిష్ఠితే దేవయజనే యాజయేత్ప్రతిష్ఠాకామమేతద్వై ప్రతిష్ఠితం దేవయజనం యథ్సర్వతః సమం ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యత్రాఽన్యాఅన్యా ఓషధయో వ్యతిషక్తాః స్యుస్తద్యాజయేత్పశుకామమేతద్వై పశూనాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవాఽస్మై పశూ- [౩౨] నవ రున్ధే పశుమానేవ భవతి నిర్బుతిగృహీతే దేవయజనే యాజయేద్యం కామయేత

నిర్ఋత్యాఽస్య యజ్ఞం గ్రాహయేయమిత్యేతద్వై నిర్ఋతిగృహీతం దేవయజనం యత్సదృశ్యై సత్యా ఋక్షం నిర్ఋత్యైవాస్య యజ్ఞం గ్రాహయతి వ్యావృత్తే దేవయజనే యాజయేద్వ్యావృత్కామం యం పాత్రే వా తల్పే వా మీమాగ్ంసేరన్ప్రాచీనమాహవనీయాత్ప్రవణగ్గ్ స్యాత్ప్రతీచీనం గార్హపత్యాదేతద్వై వ్యావృత్తం దేవయజనం వి పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణాఽఽ వర్తతే నైనం పాత్రే న తల్పే మీమాగ్ంసన్తే కార్యే దేవయజనే యాజయేద్భూతికామం కార్యో వై పురుషో భవత్యేవ॥[33]

యాత్వై హవిర్ధానఞ్చ పశూన్పాప్మనాఽష్టాదశ చ॥**6.2.6**॥

తేభ్య ఉత్తరవేదిః సిగ్ంహీ రూపం కృత్వోభయానన్తరాఽపక్రమ్యాతిష్ఠత్తే దేవా అమన్యన్త యతరాన్ వా ఇయముపావర్త్స్యతి త ఇదమ్భవిష్యన్తీతి తాముపాఽమన్త్రయన్త సాఽబ్రవీద్వరం వృణై సర్వాన్మయా కామాన్వ్యశ్నవథ పూర్వాం తు మాఽగ్నేరాహుతిరశ్నవతా ఇతి తస్మాదుత్తరవేదిం పూర్వామగ్నేర్వ్యాఘారయన్తి వారేవృతగ్గ్ హ్యస్యై శమ్యయా పరి మిమీతే [౩౪] మాత్రైవాఽస్యై సాఽథో యుక్తేనైవ యుక్తమవ రున్ధే విత్తాయనీ మేఽసీత్యాహ విత్తా హ్యేనానావత్తిక్తాయనీ మే ఽసీత్యాహ తిక్తాన్ హ్యేనానావదవతాన్మా నాథితమిత్యాహ నాథితాన్ హ్యేనానావదవతాన్మా వ్యథితమిత్యాహ వ్యథితాన్ హ్యేనానావద్విదేరగ్నిర్నభో నామా- [౩౫] ఽగ్నే అఙ్గిర ఇతి త్రిర్హరతి య ఏవైషు లోకేష్వగ్నయస్తానేవాఽవ రున్ధే తూష్ణీం చతుర్థగ్ం హరత్యనిరుక్తమేవాఽవ రున్ధే సి మహిషీరసీత్యాహ సిగ్ంహీర్హ్యేషా రూపం కృత్వోభయానన్తరాఽపక్రమ్యాఽతిష్ఠదురు ప్రథస్వోరు తే యజ్ఞపతిః ప్రథతామిత్యాహ యజమానమేవ ప్రజయా పశుభిః ప్రథయతి ధ్రువా- [౩౬] ఽసీతి సగ్ం హన్తి ధృత్యై దేవేభ్యః శున్ధస్వ దేవేభ్యః శుమ్భస్వేత్యవ చోక్షతి ప్ర చ కిరతి శుద్ధ్యై ఇన్ద్రఘోషస్త్వా వసుభిః పురస్తాత్పాత్విత్యాహ దిగ్భ్య ఏవైనాం ప్రోక్షతి దేవాగ్శ్చేదుత్తరవేదిరుపావవర్తీహైవ వి జయామహా ఇత్యసురా వజ్రముద్యత్య

దేవానభ్యాయన్త తానిన్ద్రఘోషో వసుభిః పురస్తాదపా- [౩౭] ఽనుదత మనోజవాః పితృభిర్దక్షిణతః ప్రచేతా రుద్రైః పశ్చాద్విశ్వకర్మాఽఽదిత్యైరుత్తరతో యదేవముత్తరవేదిం ప్రోక్షతి దిగ్భ్య ఏవ తద్యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదత ఇన్ద్రో యతీన్థ్సాలావృకేభ్యః ప్రాఽయచ్ఛత్తాన్దక్షిణత ఉత్తరవేద్యా ఆదన్ యత్ప్రోక్షణీనాముచ్ఛిష్యేత తద్దక్షిణత ఉత్తరవేద్యై ని నయేద్యదేవ తత్ర క్రూరం తత్తేన శమయతి యం ద్విష్యాత్తం ధ్యాయేచ్ఛుచైవైనమర్పయతి॥[౩౮]

*మిమీతే నామ ధ్రువాఽప శుచా త్రీణి చ॥**6.2.7**॥*

సోత్తరవేదిరబ్రవీథ్సర్వాన్మయా కామాన్వ్యశ్నవథేతి తే దేవా అకామయన్తాఽసురాన్భ్రాతృవ్యానభి భవేమేతి తేఽజుహవుః సిగ్ంహీరసి సపత్నసాహీ స్వాహేతి తేఽసురాన్భ్రాతృవ్యానభ్యభవన్తేఽసురాన్భ్రాతృవ్యానభిభూయాఽకామయన్త ప్రజాం విన్దేమహీతి తేఽజుహవుః సిగ్ంహీరసి సుప్రజావనిః స్వాహేతి తే ప్రజామవిన్దన్త తే ప్రజాం విత్త్వా- [౩౯] ఽకామయన్త పశూన్ విన్దేమహీతి తేఽజుహవుః సిగ్ంహీరసి రాయస్పోషవనిః స్వాహేతి తే పశూనవిన్దన్త తే పశూన్ విత్త్వాకామయన్త ప్రతిష్ఠాం విన్దేమహీతి తేఽజుహవుః సిగ్ంహీరస్యాదిత్యవనిః స్వాహేతి త ఇమాం ప్రతిష్ఠామవిన్దన్త త ఇమాం ప్రతిష్ఠాం విత్త్వాకామయన్త దేవతా ఆశిష ఉపేయామేతి తేఽజుహవుః సిగ్ంహీరస్యా వహ దేవాన్దేవయతే [౪౦] యజమానాయ స్వాహేతి తే దేవతా ఆశిష ఉపాఽఽయన్పఞ్చ కృత్వో వ్యాఘారయతి పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవాఽవ రున్ధేఽక్ష్ణయా వ్యాఘారయతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గాని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై భూతేభ్యస్త్వేతి స్రుచముద్గృహ్ణాతి య ఏవ దేవా భూతాస్తేషాం తద్భాగధేయం తానేవ తేన ప్రీణాతి పౌతుద్రవాన్పరిధీన్పరి దధాత్యేషాం [౪౧] లోకానాం విధృత్యా అగ్నేస్త్రయో జ్యాయాగ్ంసో భ్రాతర ఆసన్తే దేవేభ్యో హవ్యం వహన్తః ప్రాఽమీయన్త సోఽగ్నిరబిభేదిత్థం వావ స్య

ఆర్తిమాఽరిష్యతీతి స నిలాయత స యాం వనస్పతిష్వవసత్తాం పూతుద్రౌ యామోషధీషు తాగ్ం సుగన్ధితేజనే యాం పశుషు తాం పేత్వస్యాఽన్తరా శృఙ్గే తం దేవతాః ప్రైషమైచ్ఛన్తమన్వవిన్దన్తమబ్రువ- [౪౨] న్నుప న ఆ వర్తస్వ హవ్యం నో వహేతి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై యదేవ గృహీతస్యాఽహుతస్య బహిఃపరిధి స్కన్దాత్తన్మే భ్రాతృణామ్భాగధేయమసదితి తస్మాద్యద్గృహీతస్యాహుతస్య బహిఃపరిధి స్కన్దతి తేషాం తద్భాగధేయం తానేవ తేన ప్రీణాతి సోఽమన్యతాఽస్థన్వన్తో మే పూర్వే భ్రాతరః ప్రాఽమేషతాఽస్థాని శాతయా ఇతి స యాన్య- [౪౩] స్థాన్యశాతయత తత్పూతుద్ద్రుభవద్యన్మాగ్ంసముపమృతం తద్గుల్గులు యదేతాన్థ్సమ్భారాన్థ్సమ్భరత్యగ్నిమేవ తథ్సమ్భరత్యగ్నేః పురీషమసీత్యాహాఽగ్నేర్హ్యేతత్పురీషం యథ్సంభారా అథో ఖల్వాహురేతే వావైనం తే భ్రాతరః పరి శేరే యత్పౌతుద్రవాః పరిధయ ఇతి॥[౪౪]

*విత్వా దేవయత ఏషామబ్రువన్ యాని చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥***6.2.8**॥

బద్ధమవ స్యతి వరుణపాశాదేవైనే ముఞ్చతి ప్ర ణేనేక్తి మేధ్యే ఏవైనే కరోతి సావిత్రియర్చా హుత్వా హవిర్ధానే ప్ర వర్తయతి సవితృప్రసూత ఏవైనే ప్ర వర్తయతి వరుణో వా ఏష దుర్వాగుభయతో బద్ధో యదక్షః స యదుథ్సర్జేద్యజమానస్య గృహానభ్యుథ్సర్జేథ్సువాగ్దేవ దుర్యాగ్ం ఆ వదేత్యాహ గృహా వై దుర్యాః శాన్త్యై పత్న్య- [౪౫] పానక్తి పత్నీ హి సర్వస్య మిత్రం మిత్రత్వాయ యద్వై పత్నీ యజ్ఞస్య కరోతి మిథునం తదథో పత్నియా ఏవైష యజ్ఞస్యాఽన్వారమ్భోఽనవచ్ఛిత్త్యై వర్త్మనా వా అన్విత్య యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి వైష్ణవీభ్యామృగ్భ్యాం వర్త్మనోర్జుహోతి యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞాదేవ రక్షాగ్స్యప హన్తి యదధ్వర్యురనగ్నావాహుతిం జుహుయాదన్ధోఽధ్వర్యుః స్యాద్రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హన్యుర్- [౪౬] హిరణ్యముపాస్య జుహోత్యగ్నివత్యేవ జుహోతి నాన్ధోఽధ్వర్యుర్భవతి న యజ్ఞగ్ం

రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి ప్రాచీ ప్రేతమధ్వరం కల్పయన్తీ ఇత్యాహ సువర్గమేవైనే లోకం గమయత్యత్ర రమేథాం వర్ష్మన్పృథివ్యా ఇత్యాహ వర్ష్మ హ్యేతత్పృథివ్యా యద్దేవయజనగ్ం శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం దివో వా విష్ణవుత వా పృథివ్యా [౪౭] ఇత్యాశీర్పదయర్చా దక్షిణస్య హవిర్ధానస్య మేథీం ని హన్తి శీర్షత ఏవ యజ్ఞస్య యజమాన ఆశిషోఽవ రున్ధే దణ్డో వా ఔపరస్తృతీయస్య హవిర్ధానస్య వషట్కారేణాఽక్షమచ్ఛినదృత్తృతీయం ఛదిర్హవిర్ధానయోరుదాహ్రియతే తృతీయస్య హవిర్ధానస్యాఽవరుద్ధ్యై శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం విష్ణో రరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసీత్యాహ తస్మాదేతావద్ధా శిరో విష్యూతం విష్ణోః స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసీత్యాహ వైష్ణవగ్ం హి దేవతయా హవిర్ధానం యం ప్రథమం గ్రన్థిం గ్రథ్నీయాత్యత్తం న విస్రగ్ంసయేదమేహేనాధ్వర్యుః ప్ర మీయేత తస్మాథ్స విస్రస్యః॥[౪౮]

పత్నీ హన్త్యర్చా పృథివ్యా విష్యూతం విష్ణోష్షడ్విగ్ంశతిశ్చ॥**6.2.9**॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యభ్రిమా దత్తే ప్రసూత్యా అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహాఽశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తాం పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై వజ్ర ఇవ వా ఏషా యదభ్రిరభ్రిరసి నారిరసీత్యాహ శాన్త్యై కాణ్డేకాణ్డే వై క్రియమాణే యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి పరిలిఖితగ్ం రక్షః పరిలిఖితా అరాతయ ఇత్యాహ రక్షసామపహత్యా [౪౯] ఇదమహగ్ం రక్షసో గ్రీవా అపి కృన్తామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ ఇత్యాహ ద్వౌ వావ పురుషౌ యం చైవ ద్వేష్టి యశ్చైనం ద్వేష్టి తయోరేవాఽనన్తరాయం గ్రీవాః కృన్తతి దివే త్వాన్తరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వేత్యాహైభ్య ఏవైనాం లోకేభ్యః ప్రోక్షతి పరస్తాదర్వాచీం ప్రోక్షతి తస్మాత్- [౫౦] పరస్తాదర్వాచీం మనుష్యా ఊర్జముప జీవన్తి క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి యత్ఖనత్యపోఽవ నయతి శాన్త్యై యవమతీరవ నయత్యూర్గ్వై యవ ఊర్గుదుమ్బర ఊర్జైవోర్జగ్ం సమర్ధయతి యజమానేన సం

మితౌదుమ్బరీ భవతి యావానేవ యజమానస్తావతీమేవాఽస్మిన్నూర్జం దధాతి పితౄణాగ్ం
సదనమసీతి బర్హిరవ స్తృణాతి పితృదేవత్య ౨ గ్గ్ [౧౦] హ్యేతద్యన్నిఖాతం
యద్బర్హిరనవస్తీర్య మినుయాత్పితృదేవత్యా నిఖాతా స్యాద్బర్హిరవస్తీర్య
మినోత్యస్యామేవైనాం మినోత్యథో స్వారుహమేవైనాం కరోత్యుద్దివగ్గ్ స్తభానాఽఽన్తరిక్షం
పృణేత్యాహైషాం లోకానాం విధృత్యై ద్యుతానస్త్వా మారుతో మినోత్విత్యాహ ద్యుతానో హ
స్మ వై మారుతో దేవానామౌదుమ్బరీం మినోతి తేనైవై- [౧౨] నాం మినోతి బ్రహ్మవనిం త్వా
క్షత్రవనిమిత్యాహ యథాయజురేవైతద్ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ఆ పృణేథామిత్యౌదుమ్బర్యాం
జుహోతి ద్యావాపృథివీ ఏవ రసేనాఽనక్త్యాన్తమన్వవస్రావయత్యాన్తమేవ యజమానం
తేజసాఽనక్త్యైన్ద్రమసీతి ఛదిరధి ని దధాత్యైన్ద్రగ్ం హి దేవతయా సదో విశ్వజనస్య
ఛాయేత్యాహ విశ్వజనస్య హ్యేషా ఛాయా యత్సదో నవఛది [౧౩] తేజస్కామస్య
మినుయాత్త్రివృతా స్తోమేన సంమితం తేజస్త్రివృత్తేజస్వ్యేవ
భవత్యేకాదశచ్ఛదీన్ద్రియకామస్యైకాదశాక్షరా త్రిష్టుగిన్ద్రియం త్రిష్టుగిన్ద్రియావ్యేవ భవతి
పఞ్చదశఛది భ్రాతృవ్యవతః పఞ్చదశో వజ్రో భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై సప్తదశఛది
ప్రజాకామస్య సప్తదశః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై ఏకవిగ్ంశతిఛది
ప్రతిష్ఠాకామస్యైకవిగ్ంశః స్తోమానాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠిత్యా ఉదరం వై సద ఊర్గుదుమ్బరో
మధ్యత ఔదుమ్బరీం మినోతి మధ్యత ఏవ ప్రజానామూర్జం దధాతి తస్మా- [౧౪] న్మధ్యత
ఊర్జా భుఞ్జతే యజమానలోకే వై దక్షిణాని ఛదీగ్ంషి భ్రాతృవ్యలోక ఉత్తరాణి
దక్షిణాన్యుత్తరాణి కరోతి యజమానమేవాయజమానాదుత్తరం కరోతి
తస్మాద్యజమానోఽయజమానాదుత్తరోఽన్తర్వర్త్మాన్కరోతి వ్యావృత్త్యై తస్మాదరణ్యం ప్రజా
ఉప జీవన్తి పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇత్యాహ యథాయజురేవైతదిన్ద్రస్య స్యూరసీన్ద్రస్య
ధ్రువమసీత్యాహైన్ద్రగ్ం హి దేవతయా సదో యం ప్రథమం గ్రన్థిం గ్రథ్నీయాద్యత్తం న
విస్రగ్ంసయేదమేహేనాఽధ్వర్యుః ప్ర మీయేత తస్మాత్స విస్రస్యః||[౧౫]

అపహత్యై తస్మాత్పితృదేవత్యన్తైనైవ నవభది తస్మాత్సదః పఞ్చదశ చ||**6.2.10**||

శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం ప్రాణా ఉపరవా హవిర్ధానే ఖాయన్తే తస్మాచ్ఛీర్షన్ప్రాణా అధస్తాత్ఖాయన్తే తస్మాదధస్తాచ్ఛీర్ష్ణః ప్రాణా రక్షోహణో వలగహనో వైష్ణవాన్ఖనామీత్యాహ వైష్ణవా హి దేవతయోపరవా అసురా వై నిర్యన్తో దేవానాం ప్రాణేషు వలగాన్న్యఖనన్తాన్బాహుమాత్రేఽన్వవిన్దన్తస్మాద్బాహుమాత్రాః ఖాయన్త ఇదమహం తం వలగముద్వపామి [౩౬] యన్నః సమానో యమసమానో నిచఖానేత్యాహ ద్వౌ వావ పురుషౌ యశ్చైవ సమానో యశ్చాసమానో యమేవాస్మై తౌ వలగం నిఖనతస్తమేవోద్వపతి సం తృణత్తి తస్మాత్సంతృణ్ణా అన్తరతః ప్రాణా న సమ్భినత్తి తస్మాదసమ్భిన్నాః ప్రాణా అపోఽవ నయతి తస్మాదార్ద్రా అన్తరతః ప్రాణా యవమతీరవ నయ- [౩౭] త్యూర్గ్వై యవః ప్రాణా ఉపరవాః ప్రాణేష్వేవోర్జం దధాతి బర్హిరవ స్తృణాతి తస్మాల్లోమశా అన్తరతః ప్రాణా ఆజ్యేన వ్యాఘారయతి తేజో వా ఆజ్యం ప్రాణా ఉపరవాః ప్రాణేష్వేవ తేజో దధాతి హనూ వా ఏతే యజ్ఞస్య యదధిషవణే న సం తృణత్త్యసంతృణ్ణే హి హనూ అథో ఖలు దీర్ఘసోమే సంతృద్యే ధృత్యై శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం [౩౦] ప్రాణా ఉపరవా హనూ అధిషవణే జిహ్వా చర్మ గ్రావాణో దన్తా ముఖమాహవనీయో నాసికోత్తరవేదిరుదరగ్ం సదో యదా ఖలు వై జిహ్వయా దత్స్వధి ఖాదత్యథ ముఖం గచ్ఛతి యదా ముఖం గచ్ఛత్యథోదరం గచ్ఛతి తస్మాద్ధవిర్ధానే చర్మన్నధి గ్రావభిరభిషుత్యాఽఽహవనీయే హుత్వా ప్రత్యఞ్చః పరేత్య సదసి భక్షయన్తి యో వై విరాజో యజ్ఞముఖే దోహం వేద దుహ ఏవైనామియం వై విరాట్తస్యై త్వక్చర్మోధోఽధిషవణే స్తనా ఉపరవా గ్రావాణో వత్సా ఋత్విజో దుహన్తి సోమః పయో య ఏవం వేద దుహ ఏవైనామ్||[౩౯]

వపామి యవమతీరవ నయతి హవిర్ధానమేవ త్రయోవిగ్ంశతిశ్చ||**6.2.11**||

యదుభౌ దేవాసురా మిథస్తేషాగ్ం సువర్గం యద్వా అనీశానః పురోహవిషి తేభ్యస్సోత్తరవేదిర్బ్రధస్దేవస్యాకభ్రిం వజ్రశ్శిరో వా ఏకాదశ||11||

యదుభావిత్యాహ దేవానాం యజ్ఞో దేవేభ్యో న రథాయ యజమానాయ పరస్తాదర్వాచీన్నవపఞ్చాశత్||౫౯||

యదుభౌ దుహ ఏవైనామ్||

||హరిః ఓమ్||

||శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు||

||ఇతి షష్ఠ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః||